

Брюксел, 26 февруари 2025 г.
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
CON 5
SAN 58

БЕЛЕЖКА

От: Председателството

До: Комитета на постоянните представители/Съвета

Относно: Европейски семестър за 2025 г.: Предизвикателства на сребърната трансформация — стимули и системни решения за насърчаване на доброволната, по-продължителна професионална дейност на възрастните хора
- Ориентационен дебат

Приложено се изпраща на делегациите бележка с насоки от председателството по посочената по-горе тема с оглед на ориентационния дебат на Съвета (EPSCO) на 10 март 2025 г.

В днешно време възрастните хора често са изложени на висок риск от бедност, като същевременно техният продължаващ принос за икономиката и обществото не е напълно признат. Подценяването и дори дискриминацията или изключването помрачават последните години на много възрастни хора.

Въпреки че равнищата на активност и заетост на лицата на възраст между 55 и 64 години са се увеличили от 2009 г. насам, те все още остават значително по-ниски от тези на работниците в най-активна възраст, особено сред по-възрастните жени, което означава, че все още има неизползван потенциал за по-нататъшно активизиране.

Процентът на дълготрайната безработица (12 месеца или повече) също е много по-висок сред по-възрастните работници в сравнение с другите възрастови групи.

Активизирането на възрастните хора може да спомогне за смекчаване на неблагоприятното въздействие на застаряването на населението върху работната сила в ЕС и очакваното увеличаване на недостига на умения и работна сила. Необходими са съобразени с конкретните нужди политики с цел преодоляване на специфичните пречки пред заетостта, пред които са изправени възрастните хора, като например възрастовата дискриминация при наемането на работа. Политиките в областта на заетостта обикновено са насочени предимно към възрастните в „трудоспособна възраст“, което ограничава достъпа до възможности за заетост или образование и обучение за възрастни за хора в пенсионна възраст. Освен това ограничената наличност на услуги за полагане на грижи тежи върху неформалните отговорности за полагане на грижи на по-възрастните жени и оказва отрицателно влияние върху тяхното участие на пазара на труда.

Цифровите технологии често се разглеждат като начин за предоставяне на решения за застаряващата работна сила. Би могло обаче да се направи повече, за да се осигурят необходимите цифрови умения, както и достъпността, приемливата цена и наличността на нови технологии, което поражда редица проблеми, включително очевиден риск от изключване на някои хора.

Освен специфични услуги за възрастните хора, като например дългосрочни грижи, за да се намали уязвимостта и да се насърчи приобщаването на възрастните хора е необходим равен достъп до основни услуги. Застаряването все още до голяма степен се разглежда през призмата на разходите, а не на начините, по които увеличената продължителност на живота може да се използва като възможност, и остава на задни позиции в програмите на повечето правителства.

Националните политики следва да интегрират застаряването на населението и подходящите механизми за подкрепа на възрастните хора в социалното и икономическото планиране. Политиките в областта на заетостта, условията на труд, здравеопазването, транспорта, жилищното настаняване и социалните грижи следва да отчитат нуждите на възрастните хора. Тези секторни цели следва също така да бъдат интегрирани в по-широки социални стратегии.

Пенсионните системи могат също така да улеснят по-дългия трудов живот, по-специално като дадат възможност на хората за съчетаване на пенсиите с продължаваща професионална дейност или като увеличат стимулите за по-широко участие.

Факторите, които трябва да се вземат предвид, включват справедливото третиране на работниците, които преждевременно навлизат на пазара на труда или са наети на физически натоварващи или опасни работни места, или съчетават работата със семейни отговорности и отговорности за полагане на грижи, необходимостта от запазване на възможностите за преразпределение между групите, генериращи доходи, и защитата на прекъсванията на кариерата.

На равнището на ЕС заключенията на Съвета относно интегрирането на въпросите на застаряването в публичните политики, планът за действие на Европейския стълб на социалните права и европейската стратегия за грижите подчертават колко е важно да се гарантира, че по-възрастните работници и възрастните хора продължават да бъдат активно включени в пазара на труда и в обществото като цяло. За да се засили социалната конвергенция и да се изгради по-силна социална Европа, Комисията си постави за цел до 2030 г. 78 % от европейците да бъдат трудово заети. Много от принципите на Европейския стълб на социалните права са от значение за активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве — от достъпа до образование и учене през целия живот и равните възможности, доходите и пенсиите, до дългосрочните грижи и здравеопазването или справедливите условия на труд. За да се постигне това, ЕС и държавите — членки на ЕС, ще трябва да продължат да инвестират в качествени и приобщаващи работни места и условия на труд за всички, включително за по-възрастните работници.

Планът за действие на Европейския стълб доведе до значителен брой инициативи с широк обхват, предложени от Европейската комисия в социалната област, много от които имат пряко въздействие върху възрастните хора. Европейската програма за умения включва действия за повишаване на гъвкавостта и пригодността на програмите за обучение за застаряващите общества през целия живот. Предвиждането и управлението на промените в контекста на застаряващите общества също е един от приоритетите на Стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021—2027 г.

Демографските промени ни изправят пред нови предизвикателства и изискват, наред с другото, по-дълъг трудов живот. Политическият отговор на тези предизвикателства трябва да отчита общественото недоволство от предложенията за увеличаване на пенсионната възраст и следователно да търси начини за положително стимулиране на доброволческата дейност на пазара на труда. На първо място трябва да премахнем пречките, пред които понастоящем са изправени по-възрастните работници, за да останат на пазара на труда, и да предложим решения, съобразени с конкретните нужди, за да се гарантира високо качество на професионалния живот. Необходимо е държавите членки, както и европейските институции, да възприемат подход, който отразява реалностите на живота и въздействието на заетостта върху живота на отделния човек, като използват пълния потенциал и опит на възрастните хора на пазара на труда и в обществото. Някои от предложените мерки се движат в правилната посока, като например поставянето на силен акцент върху ученето през целия живот.

Предвид разнородността на пазара на труда, включително разнообразието от сектори, професии, видове работни места и договори, следва да определим политики и практики за овластяване на по-възрастните работници.

Въпреки че много от публичните политики, които могат да помогнат за овластяване на възрастните хора, са основно от компетентността на държавите членки, застаряването на населението оказва значително въздействие върху предлагането на работна сила и дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Това е предизвикателство, което привлича вниманието в рамките на европейския семестър за координация на икономическите политики и политиките по заетостта. В този контекст е важно да се възприеме цялостен подход, като се придаде еднаква тежест на политиките, които подкрепят активния живот на възрастните хора, доброволното удължаване на трудовия живот и овластяването на възрастните хора в обществото.

През последните години ЕС претърпя дълбоки промени, като адаптира политическите си приоритети към предстоящите предизвикателства. ЕС е решен да гарантира своя устойчив просперитет и конкурентоспособност, като същевременно укрепва социалната пазарна икономика и защитава своя суверенитет, икономическа сигурност и глобално влияние.

Като централен механизъм за координиране на икономическите политики и политиките по заетостта на държавите членки европейският семестър осигурява рамката за осъществяване на необходимите инвестиции и реформи. В рамките на европейския семестър ще продължат да бъдат набелязвани социално-икономическите предизвикателства и да бъдат предоставяни насоки относно действията на политиката, които са необходими за преодоляването им, за да се подобрят конкурентоспособността, устойчивостта и социалната справедливост на ЕС.

Целта на европейския семестър за 2025 г. е ЕС да стане по-конкурентоспособен и по-подготвен за бъдещето, като се подкрепи напредъкът към екологична, цифрова, приобщаваща и издръжлива икономика.

Досега в рамките на европейския семестър са анализирани предизвикателствата, свързани със застаряването на населението, и в някои отношения е анализиран потенциалът на по-възрастните работници, като се препоръчват повече действия за обучение и създаване на работни места в сектора на здравеопазването и дългосрочните грижи, което е необходимо, за да се отговори на нарастващото търсене на услуги за полагане на грижи, свързано със застаряването на населението, и също така се разглежда значението на интеграцията на по-възрастните работници на пазара на труда, за да се отговори на недостига на умения и работна сила. В рамките на европейския семестър обаче би могло допълнително да се наблегне на възрастните хора като източник на работна сила с умения, опит и потенциал или на подобряването на здравето или продължителността на живота в добро здраве. Следва да се вземат предвид ниските равнища на заетост на възрастните хора на пазара на труда и причините за това.

С оглед на европейската стратегия за грижите (2022 г.) и Препоръката на Съвета относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи (2023 г.), в които се потвърждава ролята на европейския семестър за изпълнението на стратегията, считаме, че следва да се обърне внимание на политиките в областта на здравеопазването и дългосрочните грижи от гледна точка на пациентите. Европейският семестър следва също така да продължи да отчита равнищата на бедност и социално изключване на възрастните хора, особено на възрастните жени, на равнището на ЕС. В областта на ученето през целия живот и уменията може да се спомене слабото участие на възрастните хора в ученето за възрастни.

Ако целта ни е да увеличим усилията за насърчаване на издръжлива икономика и социално приобщаване, трябва да обмислим начина, по който искаме в рамките на европейския семестър да се анализират публичните политики относно застаряването като цяло, и по-специално положителните стимули за по-дълъг трудов живот, и съответно да отправим препоръки към държавите членки.

Във връзка с това министрите се приканват да изразят вижданията си по следните въпроси:

- 1) *Какви политически стимули използва Вашата държава за насърчаване на по-дългия трудов живот?*
 - 2) *Смятате ли, че в рамките на европейския семестър вече се отделя достатъчно внимание на предизвикателствата и възможностите, свързани със застаряването, или че на някои от тях следва да се отдели повече внимание, и в такъв случай на кои?*
-